

RICHTLIJNEN
VOOR DE INHOUD VAN HET
MILIEU-EFFECTRAPPORT
UITWERKINGSPLAN VIERDE SPAARBEEKEN

Gedeputeerde Staten
van Noord-Brabant

's-Hertogenbosch, 8 maart 1994

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.</u>
1. INLEIDING	1
2. VERWERKING INSPRAAKREACTIES OP STARTNOTITIE	2
3. RICHTLIJNEN	8
3.1 ALGEMEEN	8
3.2 PROBLEEMSTELLING EN DOEL	8
3.3 TE NEMEN EN REEDS GENOMEN BESLUITEN	9
3.4 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	10
3.5 BESTAANDE TOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING	13
3.6 MILIEUGEVOLGEN VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE ALTERNATIEVEN	14
3.7 VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	16
3.8 LEEMTEN IN KENNIS EN ONZEKERHEDEN	16
3.9 VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	17
3.10 SAMENVATTING	18

BIJLAGEN

1. BRIEF D.D. 25 NOVEMBER 1993 WAARIN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE IN DE GELEGENHEID WORDT GESTELD OM ADVIES UIT TE BRENGEN
2. OPENBARE BEKENDMAKING VAN DE START VAN DE M.E.R.-PROCEDURE IN STAATSCOURANT NR. 231 D.D. 1 DECEMBER 1993
3. LIJST VAN INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN

1. INLEIDING

Het Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch is van plan om een vierde spaarbekken aan te leggen bij de "Zuiderklip". Het bestemmingsplan "De Biesbosch" van de gemeente Made en Drimmelen, vastgesteld op 6 juli 1972, biedt die mogelijkheid. In het streekplan Noord-Brabant (1992) staat over het 4^e spaarbekken het volgende: "Omdat de toename in de openbare drinkwatervoorziening na het jaar 2000 voornamelijk gedekt zal moeten worden uit oppervlaktewater, wordt de ruimtelijke reservering van het 4^e spaarbekken in de Biesbosch gehandhaafd." Volgens het beheers- en inrichtingsplan voor het nationaal park De Biesbosch in oprichting (i.o.) vormt aanleg van het vierde spaarbekken op deze locatie een belemmering voor de realisering van de doelstellingen van het nationaal park. Er is sprake van een spanningsveld met betrekking tot de toekomstige functie van de huidige reservering "Zuiderklip": spaarbekken of natuurgebied.

Het College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant heeft het voornemen het streekplan uit te werken om te komen tot een alternatieve locatie voor het vierde spaarbekken buiten de grenzen van het nationaal park.

De alternatieve locatie dient de mogelijkheid te bieden voor de aanleg van een spaarbekken dat gelijkwaardig is aan het geplande bekken op Zuiderklip. Er dient sprake te zijn van een alternatief dat technisch, ruimtelijk, financieel en in het beschikbare tijdsbestek realistisch is.

Op de voorgenomen activiteit rust de milieu-effectrapportage (m.e.r.)-plicht, aangezien er sprake is van:

- Het eerste ruimtelijk plan dat voorziet in de aanleg van een spaarbekken en dat groter is dan 100 ha.
- Het eerste ruimtelijk plan dat voorziet in een winlocatie voor oppervlaktedelfstoffen en dat groter is dan 100 ha.

Het College van Gedeputeerde Staten is zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag.

Per brief van 25 november 1993 (bijlage 1) werd de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER). Met de officiële bekendmaking van het voornemen op 1 december 1993 in de Staatscourant (zie bijlage 2) en in het regionaal dagblad "De Stem" is de m.e.r. formeel van start gegaan. Op 21 januari 1994 heeft de Commissie als aanvulling op de startnotitie een notitie via het bevoegd gezag ontvangen, getiteld "Nadere beschouwing Steenenmuur". De Commissie heeft deze notitie mede in haar advies voor richtlijnen betrokken.

Deze richtlijnen omvatten naast dit inleidende hoofdstuk:

- . de binnengekomen reacties naar aanleiding van de startnotitie en de standpunten die daarop zijn ingenomen (hoofdstuk 2) en
- . de richtlijnen van het bevoegd gezag, gehoord het advies van de Commissie voor de m.e.r. (hoofdstuk 3).

Met deze richtlijnen beoogt het bevoegd gezag de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven af te bakenen en de gewenste inhoud voor het MER aan te geven. Hiermee wordt voldaan aan het doel van richtlijnen, namelijk concreet aangeven aan welke eisen het MER uiteindelijk dient te voldoen. Dit kader zal bij de toetsing van de aanvaardbaarheid van het milieu-effectrapport door het bevoegd gezag worden gehanteerd.

2. VERWERKING INSPRAAKREACTIES OP DE STARTNOTITIE

Een ieder is in de periode van 3 december tot en met 3 januari in de gelegenheid gesteld om te reageren op de startnotitie. Van deze mogelijkheid is in twaalf gevallen gebruik gemaakt (zie bijlage 3).

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de reacties op de "Startnotitie m.e.r. vierde spaarbekken" plus het standpunt van het bevoegd gezag. Tevens is aangegeven of de reactie is verwerkt in de richtlijnen voor het MER.

Waterschap Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch

1a Verzoek om aandacht te besteden aan de gevolgen voor de waterhuishouding. In geval de keuze valt op Jannezand, dan geldt deze noodzaak voor het resterende deel van de Oostwaard.

1b Verzoek om naast kwel ook andere gevolgen voor de waterhuishouding in het MER te betrekken.

standpunt: Zowel bij de beschrijving van de bestaande toestand (5.2) als bij de beschrijving van de milieugevolgen (6.2) komen deze punten aan de orde.

Vereniging Behoud Biesbosch

2a Verzoek om aan de "voorgenomen activiteit" toe te voegen dat zodra er voldoende zekerheid is over een plaatskeuze voor een 4^e spaarbekken buiten de Biesbosch, de mogelijkheid om op "Zuiderklip" een spaarbekken te realiseren komt te vervallen.

standpunt: Aan de "voorgenomen activiteit" kan niet worden toegevoegd dat de reservering "Zuiderklip" vervalt zodra er zekerheid is over een alternatieve locatie. Het is de intentie van het provinciaal bestuur om een natuur-bestemming op Zuiderklip te leggen als blijkt dat er een realistisch alternatief beschikbaar is.

2b De wijze waarop in paragraaf 5.1 van de startnotitie wordt aangegeven hoe de kenmerken zullen worden omschreven is onduidelijk en marginaal. Verzoek om in de richtlijnen aan te geven dat dit beter en vollediger moet ten behoeve van een goede vergelijking.

standpunt: In de richtlijnen wordt deze duidelijkheid geboden.

2c Verzoek om in de richtlijnen op te nemen dat de inpasbaarheid van het 4^e spaarbekken in het omringende landschap moet omschreven en beoordeeld worden. Dat geldt zowel voor de fase van aanleg als na realisering.

standpunt: Dat is gebeurd. Zie paragrafen 5.4 en 6.4.

2d De keuze van het jaar 2000 waarin het 4^e spaarbekken operationeel moet zijn is arbitrair en wordt door het bevoegd gezag ten onrechte als bindend beschouwd.

standpunt: In paragraaf 4.1 is vermeld dat ingegaan dient te worden op het criterium "operationeel in het jaar 2000".

Overlegorgaan Nationaal Park i.o. De Biesbosch

3 Op bladzijde 9 wordt aangegeven dat er op de "Zuiderklip" drie bestemmingen mogelijk zijn: waterwinning, natuur of landbouw. Dat is niet juist en niet logisch, want indien het 4^e spaarbekken niet op deze locatie wordt aangelegd, zal dit gebied als natuurgebied worden geïntegreerd in het Nationaal Park.

standpunt: In de richtlijnen komt een landbouwfunctie op "Zuiderklip" niet voor.

Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie

4a De essentie van het Natuurontwikkelingsplan van het rijk is het "kerngebieden-beleid": streven naar grote aaneengesloten gebieden met grote mate van natuurlijkheid en zelfregulatie. De Biesbosch is als kerngebied aangeduid. Dit beleid moet worden vermeld in de richtlijnen.

standpunt: Te nemen en reeds genomen besluiten moeten worden vermeld. Dat geldt ook voor het Natuurontwikkelingsplan.

4b In het streekplan is sprake van een dubbel-functie bij Zuiderklip: Bij het streekplanbeleid dient aangevuld te worden dat niet alleen de reservering van de openbare drinkwatervoorziening in het streekplan is vermeld, maar dat er tevens de aanduiding "kerngebied" ligt.

standpunt: Ter plaatse van de Zuiderklip is aangegeven dat hier de functie drinkwaterreservering geldt. De aanduiding "natuur-kerngebied" krijgt daarmee ter plaatse een andere betekenis. Zolang er geen realistisch alternatief is, heeft de reservering voor het spaarbekken echter het primaat.

4c Er is overeenstemming over, dat als er geen 4^e spaarbekken op Zuiderklip komt, dit gebied reservaatgebied en/of natuurontwikkelingsgebied wordt. Het opnemen van een alternatief "landbouw" voor Zuiderklip is derhalve niet zinvol.

standpunt: Zie standpunt bij 3.

Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Noord-Brabant

5 Verzoek om in het MER aandacht te besteden aan de eventuele beïnvloeding van het huidige agrarisch grondgebruik in de omgeving van het toekomstig spaarbekken op de drinkwaterwinning of omgekeerd.

standpunt: Zie standpunt bij 1.

Groenenberg, ir. W.A. mede ondertekend door 26 personen.

6a Verzoek om in het MER onderzoek naar de mogelijkheid om het 4^e spaarbekken op de Zuiderklip te realiseren. De andere drie spaarbekkens zijn daar op dit moment volledig in hun omgeving geïntegreerd.

standpunt: Onderzoek naar de milieugevolgen van een spaarbekken op Zuiderklip zit in het MER. Dit is het zogenaamde nul-alternatief.

6b Verzoek om de sociale gevolgen voor de oriëntatie en de bereikbaarheid van de leefgemeenschappen als gevolg van de aanleg van het 4^e spaarbekken in het MER te betrekken.

standpunt: Beschrijving van de verkeersstromen/verkeerssituatie vormt onderdeel van het MER (par. 5.5. en 6.5). Ook de visueel ruimtelijke werking van de spaarbekkens zal in het MER aandacht krijgen (par. 5.4 en 6.4)

6c Als het 4^e spaarbekken niet op Zuiderklip wordt gerealiseerd heeft kwel voor het omringende agrarische gronden rond het spaarbekken negatieve economische gevolgen. Verzoek dit in het MER te betrekken.

standpunt: Dit vormt onderdeel van de richtlijnen: zie ook standpunt bij 1.

6d Verzoek om het aspect "horizon-vervuiling" en de gevolgen van (oorlogs-) calamiteiten van een 4^e spaarbekken voor de bevolking in de omgeving, in het MER te betrekken.

standpunt: Deze onderdelen zijn in de paragrafen 6.1 en 6.4 opgenomen.

6e Verzoek om duidelijkheid naar burgers en overheid in de procedure.

standpunt: Aan informatie naar overheid en burgers zal in deze procedure bijzondere aandacht worden besteed. Naast de mogelijkheden om officieel te reageren in de procedures, wordt de overheid via de stuurgroep en op ambtelijk niveau bij dit proces betrokken.

Op cruciale momenten zal via persberichten worden verstrekt. Daarnaast zal in de richting van (georganiseerde) agrariërs door het provinciaal bestuur informatie worden gegeven zodra daar aanleiding toe is.

- 6f In de startnotitie ontbreekt een duidelijke definiëring van aspecten en kenmerken. Verzoek om hij het opstellen van richtlijnen daar aandacht aan te besteden.

standpunt: Zie standpunt bij 2b.

Advies en Management Bureau voor Delfstoffen b.v.

- 7a In de startnotitie wordt uitgegaan van een min of meer vastliggend ontwerp van het spaarbekken, zonder onderbouwing of uitleg van deze keuze. Nu wordt alleen de plaats als alternatief gezien en niet de wijze waarop voorzien wordt in het doel van het project: een spaarbekken voor drinkwater.

standpunt: In de richtlijnen staat dat er per locatie één of twee inrichtings alternatieven onderzocht moeten worden. Daarmee is deze opmerking gehonoreerd.

- 7b Een grotere diepte van het spaarbekken leidt tot een aanmerkelijke beperking in de benodigde oppervlakte en dient als alternatief in het MER beschouwd, of verworpen te worden. Voor eventuele technische problemen bij een diepere aanleg zijn in de afgelopen 12 jaar oplossingen bedacht die wellicht ook bij de aanleg van dit spaarbekken gebruikt kunnen worden.

standpunt: Zoals in paragraaf 4.3. staat zal bij de beschrijving van alternatieven en varianten in ieder geval aandacht worden besteed aan de mogelijkheid die verschillen van waterdiepte wat dit betreft bieden.

- 7c In het MER dient onderbouwd te worden waarom een inhoud van 45 miljoen m³ nodig is. Op welke prognose, berekeningen of aannames dit is gebaseerd en welke onzekerheidsmarge in de berekeningen zit. Aangezien de vaststelling van de grootte blijkbaar reeds in 1981 heeft plaatsgevonden, is een herberekening op basis van huidige inzichten in behoeften en kennis in de MER een logische en noodzakelijke stap in het MER. Het te kleine volume van de lokatie "Steenenmuur" valt wellicht binnen de onzekerheidsmarge van de berekening van de 45 miljoen m³. Door een diepere aanleg kan het volume vergroot worden, waardoor dit alternatief mee kan blijven doen.

standpunt: In het MER zal worden ingegaan op het criterium van 45 miljoen m³. Er zal een berekening van de behoefte en indicaties van de marges van dit gegeven worden opgenomen. (zie paragraaf 4.2)

- 7d Uitgegaan dient te worden van de nieuwe nota over ophoogzand van de provincie, die in december is verschenen. Het onderzoek naar alternatieve locaties dient ten volle rekening te houden met kwaliteits- en kwantiteitsaspecten van de industriezandwinning. Dit houdt in dat o.a. voldoende geologische gegevens en kwaliteitsanalyses van het aangetroffen zand in het MER worden betrokken.

standpunt: Deze nota wordt opgenomen bij te nemen en reeds genomen besluiten. Bij de beschrijving van de bestaande toestand is gedetailleerde opbouw van het geologisch profiel nodig (par. 5.2)

- 7e De alternatieven in de tabel op pag. 10 zijn geen alternatieven voor het spaarbekken, maar alternatieven voor de bestemming van de niet-gekozen lokatie. Het milieueffect van deze bestemming kan meegenomen worden onder de effecten op de omgeving van het spaarbekken. Er zijn

derhalve geen A of B varianten.

Standpunt: Zie standpunt bij 3.

7f Zonder weging van de criteria is geen behoorlijke conclusie uit de tabel te trekken (zie bijlage 1). Hierbij is een gevoeligheidsanalyse nodig om de invloed van de verschillende "gewichten" te kunnen bepalen.

standpunt: Bij de vergelijking van de te onderscheiden alternatieven zal zeker aandacht worden besteed aan de relatieve betekenis van deze aspecten (zie paragraaf 7).

Provinciale Commissie voor Milieu en Water

8a Verzoek om de recente informatie die relevant is voor de besluitvorming omtrent het realiseren van het 4^e spaarbekken in de beschrijving aan te passen.

standpunt: Accoord

8b Verzoek om bij de functie-aanduiding van het streekplan zowel waterwinning als natuur-ontwikkeling op te nemen.

standpunt: Zie standpunt bij 4c.

Noordbrabantse Christelijke Boerenbond, Afdeling Made

9a Het is zowel een onjuiste keuze uit een oogpunt van ruimtelijke ordening als voor de bedrijven van onze leden als het 4^e spaarbekken in de Koekoekspolder komt.

standpunt: De afweging van belangen vindt plaats in de ruimtelijke ordening. In het kader van het milieu-effectrapport moeten de milieu-aspecten van verschillende locaties met elkaar worden vergeleken. De uitkomst hiervan is niet op voorhand bekend.

9b In de startnotitie is onvoldoende rekening gehouden met de belangen van boeren en tuinders.

standpunt: In de startnotitie zijn geen belangen afgewogen. Dat vindt plaats in het MER en in het uitwerkingsplan.

9c In Made en Drimmelen ondervindt men nu reeds overlast van de spaarbekken in de Biesbosch. Ook de overlast van het nieuwe kanaal blijkt in de praktijk groter dan van te voren was berekend. Er kan dan ook veel schade ontstaan als een gevuld spaarbekken op korte afstand ligt: dat valt niet op te vangen door een sloot rondom het bekken. Omgekeerd zal er sprake zijn van wateronttrekking wanneer het niveau in het bekken door een innamestop flink daalt. In het MER dient hieraan aandacht besteed te worden.

standpunt: Zie standpunt bij 1.

9d Er kan schade ontstaan aan gebouwen en drainage als gevolg van beweging van de bodem, aangezien deze is opgebouwd uit een laag klei van 50 cm. op een veenlaag. Verzoek om hier aandacht aan te besteden in het MER.

standpunt: In paragraaf 6.5 van de richtlijnen is opgenomen dat de gevolgen van de aanleg voor de landbouw aangegeven zullen moeten worden. Ook schade als gevolg van beweging van de bodem valt daaronder.

9e De Koekoekspolder kent 50 eigenaren en pachters. Zij hebben gemiddeld een stuk grond van 10 ha. in de polder liggen. Als het 4^e spaarbekken hier wordt aangelegd zal de structuur van deze bedrijven worden aangetast, hetgeen gevolgen kan hebben voor hun bestaansrecht.

standpunt: Zowel het risico van problemen met verwerving als de effecten van aanleg van het spaarbekken voor de structuur van de bedrijven zijn van veel belang voor de keuze van een locatie, maar mogen niet van invloed zijn waar het de afweging van de milieubelangen betreft.

Landbouwmaatschappij ZMO, Afdeling Biesbosch/Werkendam

10a Verzoek om op korte termijn nader aandacht te besteden aan voorlichting over de gevolgen van aanleg 4^e spaarbekken voor het aangrenzende landbouwgebied.

standpunt: zie 6e.

10b Veel leden zijn van mening dat aanleg van het spaarbekken op Zuiderklip zonder meer doorgang moet vinden. Waarom dat gezien het huidige beleid niet mogelijk is, bevreemd veel leden. Verzoek hiervoor aandacht, onder meer bij de voorlichting.

standpunt: Onderzoek naar de milieugevolgen van een spaarbekken op Zuiderklip zit in het MER. Dit is het zogenaamde nul-alternatief.

10c Er wordt een verschil geconstateerd tussen de ontgravingsdiepte zoals die is aangegeven in de startnotitie en het locatie-onderzoek. Gezien de relatie tussen ontgravingsdiepte en kwel richting omringende landbouwgronden wordt hiervoor aandacht gevraagd.

standpunt: In het MER zal van de juiste, feitelijke gegevens worden uitgegaan.

10d Verzoek om in het MER aandacht te besteden aan de beïnvloeding van huidig agrarisch grondgebruik in casu bedrijfsvoering in de omgeving van het toekomstig spaarbekken op de drinkwaterwinning of omgekeerd.

standpunt: zie standpunt: bij 9e.

10e Duidelijkheid is gewenst over de toekomstige planologische status van het aan te leggen spaarbekken. Heeft dat effect op de begrenzing van het Nationaal Park.

standpunt: Het uitwerkingsplan is bedoeld om het spaarbekken buiten de grenzen van het nationaal park te realiseren. De plaatskeuze voor het spaarbekken beïnvloedt de begrenzing van het nationale park niet.

10f Hoe worden de randgebieden van het 4^e spaarbekken beheerd?

standpunt: Omvang van de randgebieden en beheer vormt onderdeel van het MER.

Gemeente Made en Drimmelen

11a Alleen de locatie Jannezand is een politiek-bestuurlijk haalbare locatie.

standpunt: Erkend wordt dat dit een belangrijk aspect is bij de keuze van de locatie. Voor de afweging van de milieu-aspecten speelt dit geen rol.

11b Koekoekspolder scoort op de gehele linie in het onderzoek van Oranjerood negatiever dan Jannezand. Bovendien geldt voor het gemeente bestuur het behoud van waardevol buitengebied met niet alleen belangrijke agrarische functies, maar tevens omvangrijke elementen van hoge natuurwetenschappelijke, vogelkundige, landschappelijke en recreatieve waarde.

standpunt: Dit vermoeden kan bestaan. In het MER dient een voorgenomen activiteit afgewogen te worden tegen alternatieven. Koekoekspolder is zo'n alternatief.

11c Verwerving van Koekoekspolder zal kostbaar zijn en moeizaam gaan, waarbij sociaal maatschappelijk veel onzekerheid en onrust teweeg wordt gebracht. Dit vormt een aanzienlijk vertragingsrisico.

standpunt: zie onder 11a.

11d Het verschil tussen de locaties Koekoek I en II is niet duidelijk. In de startnotitie staat dat Koekoek I landbouwgebied omvat en geheel op grondgebied van Made en Drimmelen ligt. Verzoek om een meer gedetail-

leerde kaart op te nemen. Beide opties omvatten volgens het vigerende bestemmingsplan landschappelijke, cultuurhistorische en deels vogelkundige waarden.

standpunt: Bij het ontwikkelen van varianten zal het hier genoemde punt alle aandacht krijgen. In het MER komen duidelijker kaarten.

11e Tabel 1 wil aangeven wat er functioneel aan de hand zal zijn met de 3 andere locaties als de "indicatie spaarbekken" op de 4e locatie komt. Dit tekstgedeelte munt niet uit in duidelijkheid/leesbaarheid en behoeft tekstuele en redactionele verbetering.

standpunt: Zie standpunt bij 3.

11f Het creëren van landbouwgebied op de Zuiderklip is zeker niet de intentie. Alleen als hiermee wordt bedoeld op het maken van fourageergebied voor trekvogels zoals ganzen en dergelijke, en dus zeker niet op een bedrijfsmatig exploiteren, kan met een dergelijke bestemming worden ingestemd.

standpunt: Accoord.

11g Het tijdspad voor het uitwerkingsplan van het streekplan voor het 4^e spaarbekken bevat zoveel aspecten en conflicterende belangen dat het krap is bemeten. Vervolgens dient een bestemmingsplan opgesteld te worden. In dat licht wordt betwijfeld of een alternatieve lokatie realistisch en haalbaar is.

standpunt: zie standpunt: op 11a.

Gemeente Dussen

12a Onderdeel van het MER dient te zijn een onderzoek naar de mogelijkheden die kunnen leiden tot vermindering van de nadelige gevolgen van het spanningsveld tussen de kern Hank en het alternatief "Jannezand". Deze afstand is vermoedelijk beperkt.

standpunt: Er zullen in het MER ook voor Jannezand in ieder geval één inrichtingsvarianten worden onderzocht, waarbij de afstand tussen Hank en het spaarbekken zo groot mogelijk is.

12b De invloed van het spaarbekken op de in de omgeving aanwezige overige functies dient in het MER beschreven te worden.

standpunt: Dit aspect is opgenomen in de richtlijnen.

12c De milieugevolgen van de realisatie dienen omschreven te worden. Dit naar aanleiding van de vraag op welke wijze de afvoer van zand en overige specie is geregeld?

standpunt: Het aspect "afvoer van zand en overige specie" is een punt dat in het MER onderzocht zal worden.

12d Er dient een objectieve onderbouwing van de noodzaak van het 4^e spaarbekken in het MER opgenomen te worden.

standpunt: Accoord

12e De relatie met de direct aanliggende hoofdwaterkering moet opgenomen worden. Ook dienen de gevolgen voor beheer en onderhoud van deze hoofdwaterkering meegenomen te worden.

standpunt: Op de relatie met de naastgelegen hoofdwaterkering zal in het MER worden ingegaan.

12f De gemeente wil graag deelnemen in een werkgroep die de opstelling van het MER begeleidt.

standpunt: De gemeente zal via de stuurgroep bij de opzet van het MER worden betrokken. Daarnaast zal op ambtelijk niveau informatie-uitwisseling plaats vinden.

3 RICHTLIJNEN

3.1 ALGEMEEN

In deze milieu-effectrapportage is het provinciaal bestuur zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag. Mede op basis daarvan is er slechts een beperkt verschil tussen de richtlijnen en het advies van de commissie voor de m.e.r.. Behalve de wijziging waar het kleine onjuistheden betreft, wijken de richtlijnen slechts op één punt af van het advies van de commissie. Onderzoek naar Steenenmuur kan naar de mening van het bevoegd gezag op een andere wijze plaats vinden dan dat voor de andere locaties geldt. Als immers blijkt dat het criterium van 45 milj m³ hard is, en hieraan in Steenenmuur niet in redelijk kan worden voldaan, kan dit alternatief verder buiten het MER blijven. Daarmee kan een volledige vergelijking met andere alternatieven achterwege blijven. Dat maakt het MER eenvoudiger van opzet, het spaart kosten en voorkomt onnodige onrust in de streek.

Ten aanzien van bepaalde onderdelen komen de richtlijnen wat gedetailleerd over. Naar de mening van het bevoegd gezag is het in het algemeen de taak van de initiatiefnemer om de mate van diepgang te beoordelen die voor de onderscheiden delen van het rapport nodig zijn. Dit kan ertoe leiden dat bepaalde aspecten beknopt worden behandeld. Wij wijzen in dit verband tevens op het feit dat leemte in kennis op zichzelf geen probleem is, mits deze als zodanig wordt aangeduid en geen betrekking heeft op informatie die essentieel is voor het te nemen besluit.

3.2 PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

De N.V. Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch (WBB) heeft momenteel in De Biesbosch drie bekkens in gebruik. Het wordt noodzakelijk geacht om een vierde spaarbekken als extra voorraadbekken aan te leggen, ten eerste om aan de groeiende waterbehoefte te voldoen, ten tweede om te kunnen voorzien in compensatie voor grondwaterwinning en tenslotte om een acceptabele waterkwaliteit te kunnen waarborgen. Deze benodigde extra capaciteit moet in het MER aan de hand van uitgangspunten, prognoses en scenario's worden onderbouwd. Daarbij is het wenselijk dat een kwantitatief inzicht wordt gegeven in de bestemming van het water (naar welke afzetgebieden wordt het water getransporteerd en waar worden behoefteproblemen opgelost) alsook in de bijdrage die het spaarbekken levert aan het terugdringen van de grondwaterwinning in Noord-Brabant.

Er bestaat reeds een ruimtelijke reservering voor de locatie van dit spaarbekken: Zuiderklip in de Brabantse Biesbosch.

De Biesbosch vormt een uniek en waardevol gebied in Nederland. Het gebied heeft een hoge ecologische waarde en is dan ook in het Natuurbeleidsplan aangeduid als kerngebied in de Ecologische Hoofdstructuur. Met de aanwijzing tot "wetland" is de ecologische waarde van de Biesbosch ook internationaal erkend. De regering heeft dan ook het voornemen om de Biesbosch aan te wijzen als Nationaal Park.

De aanleg van het vierde bekken op de gereserveerde locatie strookt niet

met het nationaal natuurbeleid ten aanzien van kerngebieden en met de visie, zoals deze is vastgelegd in het beheers- en inrichtingsplan voor het Nationaal Park De Biesbosch i.o. Hierin wordt gesteld dat de aanleg van het vierde bekken op de gereserveerde locatie een belemmering vormt voor de realisering van de doelstellingen van het Nationaal Park.

Op basis van deze probleemstelling dient de doelstelling van de voorgenomen activiteit te worden geformuleerd. In de startnotitie wordt deze doelstelling omschreven als het zoeken naar een alternatieve locatie voor het spaarbekken buiten De Biesbosch.

Bij de probleem- en doelstelling is het van belang inzicht te verschaffen in de wijze waarop het rijks- en provinciaal beleid wordt doorvertaald naar regionaal en lokaal niveau. Het betreft in dit geval beleid gericht op terugdringing van de verdroging en het totstandbrengen van de ecologische hoofdstructuur. Hoofdstuk 2 van de startnotitie geeft een overzicht van de relevante sectoren die hieraan kunnen bijdragen. Hieraan dient de in december 1993 verschenen nota betreffende ophoogzand te worden toegevoegd, alsmede het provinciale beleid voor beton- en metselzand.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen ten behoeve van planologische indicaties voor een spaarbekken buiten de grenzen van het nationaal park. Aangezien verschillende gebieden op hun geschiktheid worden onderzocht, is er sprake van een zogenaamde locatie-m.e.r. Gezien de grote consequenties van het te nemen besluit en het daarna ontbreken van een inrichtings-m.e.r. dienen ook inrichtings- en uitvoeringsvarianten meegenomen te worden. Alleen dan kan een goede locatie-afweging worden gemaakt.

Daarbij dient te worden aangegeven welke alternatieve locaties zijn overwogen en op grond van welke criteria en afwegingen (bijvoorbeeld ruimtelijke, financiële en technische) sommige in beschouwing zijn genomen en andere zijn afgefallen. Mede komt hier aan de orde op welke wijze in het vooronderzoek de milieu-effecten van alternatieve locaties zijn bestudeerd, evenals de vraag in hoeverre de resultaten van deze studie de keuze hebben bepaald voor de locaties, die in het MER zullen worden onderzocht.

3.3 TE NEMEN EN REEDS GENOMEN BESLUITEN

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

Het MER dient te vermelden voor welke besluiten de m.e.r.-procedure zal worden doorlopen. Voorts moet worden aangegeven welke andere besluiten genomen moeten worden om de voorgenomen activiteit te realiseren (wijziging bestemmingsplan, ontgrondingsvergunning, milieuvergunning en bouwvergunning). Daarbij is van belang dat wordt aangegeven welke overheidsinstanties volgens welke procedure en tijdsplan de besluiten nemen. Hierbij dient aandacht te worden besteed aan zowel publiekrechtelijke besluiten, als privaatrechtelijk gesloten en nog te sluiten overeenkomsten.

Vermeld dient te worden welke reeds genomen overheidsbesluiten en welke openbaar gemaakte beleidsvoornemens beperkingen kunnen opleggen of randvoorwaarden kunnen stellen aan de besluiten waarvoor het MER wordt opgesteld, dit onder vermelding van de status van deze besluiten en voornemens. Aangegeven dient te worden welke toetsingscriteria verder nog van betekenis

zijn, zoals algemeen geaccepteerde milieunormen, streefwaarden en richtlijnen.

3.4 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

3.4.1 Voorgenomen activiteit en alternatieven

De voorgenomen activiteit wordt omschreven als het komen tot een planologische indicatie op streekplanniveau zodat één spaarbekken, gelijkwaardig aan de 'Zuiderklip', kan worden gerealiseerd buiten de grenzen van het Nationaal Park De Biesbosch i.o.

Het realiseren van een spaarbekken is onlosmakelijk verbonden met ontgrondingsactiviteiten. Het is derhalve evident dat daar waar sprake is van het geven van een indicatie op streekplanniveau voor een spaarbekken, er tevens sprake is van een indicatie voor een winlocatie van oppervlakte-delfstoffen.

Voor de locatie van het uiteindelijk te realiseren spaarbekken moet rekening worden gehouden met een nuttige inhoud van minimaal 45 miljoen kubieke meter en een waterdiepte van ten minste 15 meter bij normale vulling. Zoals thans wordt voorzien, zal het spaarbekken bestaan uit één gegraven bassin waaromheen een dijk wordt aangebracht. De diepte van de ontgraving beneden NAP en de hoogte van het optrekken van de dijk boven NAP zal per locatie kunnen verschillen. Deze waarden zijn bepalend voor de oppervlakte van het spaarbekken.

Tot de voorgenomen activiteit behoort niet alleen het spaarbekken, maar tevens de leidingentracés, de overige benodigde infrastructuur en de bedrijfsvoering (frequentie en aard van onderhoud en beheerswerkzaamheden, monitoringssysteem).

Een alternatief bestaat uit een locatie voor het spaarbekken in combinatie met een bepaalde inrichting en uitvoering. De geschiktheid van de locatie wordt immers niet enkel bepaald door de gebiedskenmerken, maar ook in hoge mate door de wijze van uitvoering, die op zijn beurt weer sterk wordt bepaald door de inrichtingseisen. Al naar gelang de uitvoering kan de keuze voor de locatie verschillend uitvallen. Per locatie kunnen één of twee alternatieven worden samengesteld uit verschillende inrichtings- en uitvoeringsvarianten. Hierbij kunnen verschillende invalshoeken worden gehanteerd (zoals waterwintechnische, landschappelijke of economische).

3.4.2 Mogelijke locaties

De keuze van de locaties, die in het MER in beschouwing zullen worden genomen, dient te worden onderbouwd. De begrenzingen van de locaties, inclusief de leidingentracés, pompstations en dergelijke dienen nauwkeurig op kaart te worden aangegeven, in het bijzonder uit het oogpunt van milieubelang en ruimtelijke ordening. Daarbij dient verder aangegeven te worden in hoeverre de kwaliteit van het te winnen zand een rol heeft gespeeld bij het bepalen van de locaties. Met name de mogelijkheden om door het classificeren van zand een hoogwaardiger zandkwaliteit te bereiken (bijvoorbeeld betonzand), dienen daarbij te worden betrokken. Daarbij dient de relatie te worden aangegeven met andere zandwinlocaties in Noord-Brabant en de omliggende provincies.

In het onderzoek van "Oranjewoud" zijn de locaties getoetst aan zogenaamde uitsluitende criteria: deze criteria kunnen niet zonder meer worden toegepast. In dit MER dient met name te worden ingegaan op de criteria "operationeel in het jaar 2000" en "nuttig volume minimaal 45 miljoen m³". Aangegeven dient te worden wat de consequenties zijn indien deze termijn wordt overschreden, met name voor het terugdringen van de grondwaterwinning. De genoemde capaciteit van 45 miljoen m³ duidt daarbij een orde van grootte aan. Aangegeven moet worden op welk onderzoek deze nodig geachte capaciteit is gebaseerd, en of hierbij ook is uitgegaan van minimum- en maximum scenario's. Mede dient hierbij rekening te worden gehouden met de kwaliteit van het Maaswater, waarvan de verbetering naar verwachting in de toekomst zal doorzetten.

In het "Beleidsaccord" hebben de fracties van CDA, PvdA en VVD de uitgangspunten vastgelegd die in gezamenlijk overleg tot stand zijn gekomen voor het provinciaal beleid in de periode 1991-1995. Genoemde fracties achten zich bij de voorbereiding en uitvoering van het provinciaal beleid aan dit "Beleidsaccord" gebonden. Hierin staat onder meer dat de agrarische functie van het oostelijke deel van de Noordwaard van de Biesbosch in haar huidige bestemming gehandhaafd dient te blijven. Op basis van dit "Beleidsaccord" is het voor het provinciaal bestuur niet mogelijk om Steenenmuur als volwaardig alternatief in het MER te betrekken. Voor ons college zal het immers bij de besluitvorming niet mogelijk zijn om voor dit alternatief te kiezen.

Vanuit m.e.r.-oogpunt is het zuiver om na te gaan welke inhoudelijke motieven pleiten tegen Steenenmuur. Deze kunnen ook op zichzelf een reden vormen om niet voor deze locatie te kiezen. Op basis van het voorgaande dient Steenenmuur op een andere wijze dan andere locaties in het MER te worden betrokken. Als de noodzakelijke capaciteit (45 milj. m³) als hard gegeven bepaald is, kunnen de mogelijkheden bij Steenenmuur daarmee worden geconfronteerd. Als hier niet in redelijkheid een spaarbekken kan worden aangelegd dat aan deze capaciteitseis voldoet, kan de locatie "Steenenmuur" verder buiten beschouwing blijven in het MER.

Wat de locatie Koekoekspolder betreft, wordt erop gewezen dat een aspect als "risico vertraging bij verwerving" voor de initiatiefnemer van groot belang is, maar geen invloed mag hebben als het gaat om de afweging van milieu-aspecten.

3.4.3 Inrichtings- en uitvoeringsvarianten

Bij de beschrijving van de alternatieven en varianten dient in elk geval aandacht te worden besteed aan de volgende onderwerpen:

- het maken van een globale bestemmings- en inrichtingsschets met indicaties van hoogten en waterdiepten, vormgeving, oppervlakte, aanduiding van ligging, omvang en aard van de zones (te denken valt aan een schaalniveau van 1:5000 of 1:10.000);
- varianten in waterdiepte;
- varianten voor de opname van het vierde spaarbekken in de procesketen;
- hoogte van de dijken en daarbij te hanteren taluds (bij de constructie van de dijken dienen de inzichten volgens de Commissie Boertien - "Uitgekiend ontwerpen"- betrokken te worden);
- benodigde gebouwen, tracering en vormgeving van leidingen en eventuele andere infrastructurele werken (wegen, paden);
- mogelijkheden voor opslag en afvoer van het ontgraven materiaal (transportbanden, persleidingen, per schip), het te gebruiken ontgrondingsmaterieel en de daarmee gepaard gaande geluidsproductie (bronvermogens), (ruimtelijke) fasering, winsnelheid, ontsluiting, omvang van extra verkeersstromen;

- varianten in de vormgeving van het bekken gericht op de ontwikkeling van natuurwaarden.

3.4.4 Nulalternatief

Het nulalternatief is hier de referentiesituatie. Het Jannezend is in dat geval landbouwgebied en polder Koekoek is landbouw- en natuurgebied. Voor de "Zuiderklip" is de referentie-situatie spaarbekken; bij de beschouwing van de andere alternatieven is de bestemming van Zuiderklip natuurgebied.

3.4.5 Meest milieuvriendelijk alternatief

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm

Een MER bevat tenminste: *"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."*

In dit alternatief moet worden aangegeven hoe nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden voorkomen, dan wel zo veel mogelijk beperkt. Het meest milieuvriendelijke alternatief dient als een volwaardig alternatief behandeld te worden, zodat vergelijking, ook van de milieugevolgen, met andere alternatieven mogelijk is.

Er is niet één standaard-methode aan te geven die leidt tot het aanwijzen van het meest milieuvriendelijk alternatief. Het kan uit de toetsing van de alternatieven naar boven komen, maar het kan ook opgebouwd worden uit een combinatie van inrichtings- en uitvoeringsvarianten. In dat laatste geval moet een zodanige combinatie van varianten worden gekozen, dat er vanuit milieu-oogpunt een optimale situatie ontstaat.

Er dient niet voetstoots van uit gegaan te worden, dat één van de beoordeelde alternatieven als meest milieuvriendelijk naar voren zal komen, maar het is gewenst dat er ruimte blijft voor een beredeneerde combinaties van alternatieven en varianten.

In het ideale geval zal het meest milieuvriendelijke alternatief samenvallen met het uiteindelijke voorkeursalternatief. Als dit niet het geval is, moet duidelijk worden aangegeven waarom het meest milieuvriendelijk alternatief niet haalbaar wordt geacht als voorkeursalternatief, waarin beide verschillen en welke maatregelen eventueel genomen kunnen worden om het onderscheid tussen beide te verkleinen.

Binnen de doelstellingen van het project kan het meest milieuvriendelijk alternatief de onderstaande kenmerken hebben:

- zoveel mogelijk invulling geven aan doelstellingen van het natuur- en milieubeleid (ecologische hoofdstructuur, terugdringing verdroging);
- bestaande waarden van de omgeving van de locatie worden zoveel mogelijk ontzien en potentiële waarden worden zoveel mogelijk benut;
- gestreefd wordt naar een optimaal ecologisch functioneren van het spaarbekken op zichzelf en als landschapsecologisch onderdeel van zijn omgeving;
- mogelijkheden voor combinatie met natuurontwikkeling worden zoveel mogelijk aangegrepen;
- overlast voor de omgeving door bijvoorbeeld geluid (bijvoorbeeld door het combineren en gezamenlijk isoleren van pompstations) of visuele effecten worden zoveel mogelijk vermeden (bijvoorbeeld door camoufla-ge);
- gestreefd wordt naar een optimale milieuhygiënische kwaliteit binnen het gebied en in de omgeving;
- aanleg en beheer (met name van de leidingen en dijken) onder maximale toepassing van milieubeschermdende maatregelen;

- landschappelijke inpassing;
- beperking van het benodigd oppervlak;
- herstelbeheer, effectgericht beheer en overgangsbeheer buiten de locatie (met name op plaatsen waar eventueel vernatting/verdroging zal optreden);
- het op verantwoorde wijze aanwenden van de grote hoeveelheid vrijkomend zand en klei (bestemming van het ontgraven materiaal) en in het geval van depotvorming het zoveel mogelijk beperken van negatieve milieueffecten aldaar;
- aangegeven kan worden in hoeverre met dit voornemen milieuwinst elders kan worden behaald (in hoeverre kunnen elders in de provincie kwetsbare gebieden die waren aangeduid voor (industrie)zandwinning nu worden geschrapt en welke verdroogde natuur kan zich nu weer herstellen dankzij het beëindigen van grondwaterwinning.

3.5 BESTAANDE TOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

3.5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling daarvan moeten in het MER worden beschreven, voor zover van belang voor het voorspellen van de effecten van de locatie-alternatieven op het milieu en voor het onderling vergelijken van de alternatieven.

Het gebied waarover deze beschrijvingen zich uitstrekken, wordt het studiegebied genoemd. Het studiegebied is het plangebied met directe omgeving en de overige gebieden die door de voorgenomen activiteit kunnen worden beïnvloed. Per onderdeel van het milieu-aspect (bodem, grondwater, flora en dergelijke) kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit. Voor gebieden die een belangrijke waterhuishoudkundige of ecologische relatie hebben (foerageer-, rustgebieden en dergelijke) met het directe beïnvloedingsgebied rondom de locatie dient duidelijk te worden gemaakt of er wel of geen beïnvloeding zal optreden. Gebieden die gevoelig kunnen zijn voor effecten van de beoogde activiteit, dienen onder vermelding van aard en ligging tot het plangebied te worden aangegeven op kaart.

Het is van belang de beschrijving van het studiegebied grafisch zo te presenteren dat de schaal van de kaarten in overeenstemming is met de weer te geven details.

Speciale aandacht wordt bij de beschrijvingen gevraagd voor de in de volgende paragrafen genoemde aspecten.

3.5.2 Abiotische aspecten

- geologie: gedetailleerde opbouw van het geologisch profiel (openvolging van verschillende afzettingen en laagdikten);
- geomorfologie: beschrijving van aanwezige vormelementen en patronen;
- bodemkundige opbouw: verschillende bodemtypes en de aardwetenschappelijke betekenis daarvan, mate van eventuele verontreinigingen van bodemlagen in het gebied;

- geohydrologie: diepte en variatie grondwaterspiegel; watervoerende pakketten; aard, dikte en doorlatendheid van de waterscheidende lagen; kwaliteit, samenstelling en stromingsrichting van het grondwater; kwel, infiltratie, kwaliteit en herkomst hiervan. De samenhang tussen deze componenten dient te worden aangegeven met behulp van een model van het lokale en regionale hydro-systeem;
- oppervlaktewater; polderpeilen, sluizen en stuwen, afvoersystemen, de relatie tussen het oppervlaktewater en het grondwater;
- de biologische en fysisch-chemische waterkwaliteit (met name macro-ionen, nutriënten en andere verontreinigingen) van voor watertoevoer in aanmerking komend oppervlaktewater.

3.5.3 Biotische aspecten

- aquatische en terrestrische flora, karakteristieke vegetatie en fauna; met name soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten, en in ieder geval soorten die vanuit het natuurbeleid (Natuurbeleidsplan) en de regelgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en Faunawet, internationale conventies) relevant worden geacht. Daarbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen actuele en potentiële biotische waarden;
- landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied; de functie van het gebied in de ecologische hoofdstructuur uit het Natuurbeleidsplan en de groene hoofdstructuur van de Provincie Noord-Brabant;
- relatie tussen de abiotische en de biotische aspecten, met name de afhankelijkheid van flora en vegetatie van bodemgesteldheid, waterstand en waterkwaliteit.

3.5.4 Landschap en cultuurhistorie

- beschrijving en waardering van bestaande landschappelijke, archeologische en andere cultuurhistorische elementen (verkavelingspatronen, open of gesloten ruimten, dijken, menselijk occupatiepatroon et cetera);
- visueel-ruimtelijke werking van deze elementen.

3.5.5 Ruimtegebruik

- recreatief (mede)gebruik van het studiegebied;
- huidig bodemgebruik/functies van het studiegebied;
- beschrijving van de gebiedsontsluiting (over land en over water);
- beschrijving van de huidige omvang en aard van de verkeersstromen in het studiegebied en de omgeving daarvan.

3.6 DE MILIEUGEVOLGEN VAN DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm: Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

3.6.1 Algemeen

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu dienen zowel het spaarbekken zelf als de leidingentracés en overige infrastructuur in beschouwing te worden genomen. Per locatie dient aangegeven te worden gedurende welk tijdsbestek en waar onrust en verstoring wordt veroorzaakt bij de aanleg.

De hieronder beschreven algemene richtlijnen dienen te worden betrokken op de in § 3.6.2 tot en met § 3.6.6 beschreven gevolgen per milieu-aspect. Indien van toepassing dient op de volgende elementen te worden ingegaan:

- de nauwkeurigheid van de basisgegevens en de mate waarin deze gegevens

- een betrouwbaar beeld geven;
- de milieugevolgen die per alternatief verschillen;
- de kwantificering van de afzonderlijke milieu-effecten voor de verschillende fasen van de activiteit (er kan niet worden volstaan met een kwalitatieve effectbeschrijving, als het gaat om een essentieel aspect voor de besluitvorming);
- de tijdelijke of permanente, dan wel ophefbare of onomkeerbare gevolgen die op de korte of lange termijn spelen;
- het optreden van interactie (bijvoorbeeld cumulatie) van effecten tussen de onderhavige activiteit en overige activiteiten in het studiegebied;
- de mate van waarschijnlijkheid waarmee de effecten zullen optreden en of bijvoorbeeld nog te nemen besluiten tot andere, meer of mindere intense effecten kunnen leiden;
- de te verwachten effectiviteit van eventuele mitigerende of compenserende maatregelen;
- de gevolgen voor het milieu in het slechtst denkbare geval en bij het optreden van een calamiteit (zoals dijkbreuk);
- zowel de negatieve als de positieve gevolgen voor het milieu dienen te worden beschreven.

Bij de modellen die in het MER gebruikt worden dient de keuze voor de modellen te worden gemotiveerd. Daarnaast dient aandacht te worden besteed aan de mate van betrouwbaarheid die aan de resultaten van de toegepaste modellen kan worden toegekend.

3.6.2 Abiotische aspecten

- de effecten bij de aanleg van alle tot het voornemen behorende werken;
- de effecten op grondwaterstanden en stijghoogten, afvoeren en peilen van het oppervlaktewater, kwel en infiltratie naar en vanuit het oppervlaktewater. De effecten zullen moeten worden bepaald met een grondwatermodel waarmee het verloop van de effecten in de tijd kunnen worden uitgerekend;
- de effecten op de kwaliteit van het grond- en kwelwater, voorzover dit van belang is voor de natuur;
- gevolgen toegepaste grondstoffen/materialen in relatie tot duurzaamheid;
- gevolgen voor de geomorfologische gesteldheid.

3.6.3 Biotische aspecten

Negatieve en positieve beïnvloeding van actuele en potentiële biotische waarden (zie ook opsomming onder § 5.3):

- door veranderingen in de hydrologie, geomorfologie en bodemopbouw;
- door veranderingen in het gebruik van het gebied;
- door veranderingen in het beheer (al dan niet gericht op natuurontwikkeling);
- door veranderingen in de rust en dergelijke.

3.6.4 Landschap en cultuurhistorie

- veranderingen in de huidige landschappelijke opbouw, waarbij vooral aandacht voor veranderingen in bodemgebruik, open-dichtcontrasten, verkavelingspatronen, archeologische en andere cultuurhistorische waarden;
- het veiligstellen en inpassen van waardevolle landschappelijke, archeologische en andere cultuurhistorische elementen;
- visueel-landschappelijke aspecten. Visuele aspecten dienen in de beschrijving op inzichtelijke wijze te worden behandeld door gebruik van adequaat kaart- en beeldmateriaal.

3.6.5 Ruimtegebruik

- de gevolgen voor de landbouw, recreatie en overige gebruiksvormen;
- veranderingen in de verkeerssituatie, met name tijdens de aanlegfase.

3.6.6 Geluid

- geluidsemissies ter plaatse van de winning alsmede langs de aan- en afvoerlijnen in de aanlegfase;
- geluidsemissies tijdens de gebruiksfase (onder andere pompstations).

3.7 VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven"*.

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de verschillende alternatieven moeten worden vergeleken met de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling van het milieu. Bij deze vergelijking moeten ook de actuele normen en streefwaarden van het milieubeleid worden beschouwd.

Aandachtspunten bij dit onderdeel van het op te stellen MER zijn verder:

- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect;
- een beschouwing van de positieve en negatieve milieugevolgen van ieder alternatief;
- de mate waarin de initiatiefnemer bij elk van de alternatieven zijn doel denkt te kunnen verwezenlijken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de globale kostenaspecten van de in beschouwing genomen alternatieven worden betrokken. Dit is in het kader van m.e.r. weliswaar niet verplicht, maar kan de besluitvorming meer inzichtelijk maken.

In het MER dienen effecten van uiteenlopende aard te worden beschreven. Het betreft daarbij zowel positieve als negatieve effecten. Om de effecten van de verschillende alternatieven op een systematische en overzichtelijke wijze te vergelijken, kan toepassing van een multicriteria-analyse een nuttig hulpmiddel zijn. Toepassing van een gevoeligheidsanalyse daarbij is noodzakelijk.

Het hoofdstuk waarin de verschillende alternatieven onderling en met de bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu worden vergeleken, is één van de belangrijkste en meest gelezen delen van het MER. Het verdient daarom aanbeveling ruime aandacht te schenken aan de weging van de diverse milieugevolgen voor de beschouwde varianten en de presentatie van de verzamelde informatie. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan visualisering van overeenkomsten en verschillen tussen de alternatieven met behulp van figuren (staafdiagrammen, grafieken, kaarten en dergelijke).

3.8 LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE, EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens"*.

3.8.1 Leemten in kennis en onzekerheden

In het MER moet een overzicht worden gegeven van de leemten in kennis en

informatie, voor zover relevant voor de besluitvorming, die na de analyses en vaststelling van de milieu-effecten zijn overgebleven. De redenen waarom deze leemten zijn blijven bestaan moeten worden vermeld. Hierbij kan worden aangegeven waar bruikbare voorspellingsmethoden ontbreken, waar gebruikte voorspellingsmethoden of gebruikte invoergegevens onzekerheden en onnauwkeurigheden bevatten of waar sprake is van andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte of langere termijn.

Van de gesignaleerde leemten moet worden aangegeven welk milieubelang hierdoor niet goed kan worden ingeschat.

Informatie die voor het te nemen besluit essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden aangegeven. Deze informatie dient met prioriteit te worden geïdentificeerd en mag in het MER niet ontbreken.

3.8.2 Evaluatie

De in het MER vastgestelde leemten in kennis en informatie en onzekerheden kunnen worden gezien als onderwerpen van voortgaande studie. Zij behoren daarom mede te worden betrokken bij een evaluatieprogramma. Dit evaluatieprogramma moet door het bevoegd gezag worden opgesteld en bij de besluitvorming vast worden gesteld. Het evaluatieprogramma heeft een drieledig doel. Op de eerste plaats moet worden nagegaan of de daadwerkelijke milieugevolgen ernstiger of minder ernstig zijn dan de voorspelde milieugevolgen en of nadere maatregelen moeten worden genomen. Op de tweede plaats moet worden onderzocht of de in het MER genoemde leemten in kennis en informatie inmiddels kunnen worden ingevuld. Tot slot moet worden nagegaan of externe ontwikkelingen aanleiding geven de besluitvorming bij te stellen of te herzien.

Er bestaat dus een sterke koppeling tussen de door de opsteller van het MER gebruikte voorspellingsmethoden en geconstateerde leemten in kennis en het door het bevoegde gezag op te stellen evaluatieprogramma. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een eerste aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft. Hierdoor is tevens een efficiënte samenhang tot stand te brengen tussen het door het bevoegd gezag op te stellen evaluatieprogramma en het door de initiatiefnemers op te stellen milieuzorgsysteem.

3.9 VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

In het MER moeten keuze-elementen (criteria en uitgangspunten) die bepalend zijn geweest bij de opstelling ervan, duidelijk gemotiveerd naar voren worden gebracht. Onderbouwende informatie kan in bijlagen, behorende tot het MER worden opgenomen. Hiertoe kunnen ook behoren een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen, een overzicht van onderzoek dat verricht is ten behoeve van de voorgenomen activiteit en een literatuurlijst.

Indien men er voor kiest een deel van de informatie te vermelden in (aparte) bijlagen of bijvoorbeeld de vergunningaanvragen, is het belangrijk dat in het MER duidelijk naar deze informatie wordt verwezen, met een aanduiding waar de betreffende informatie gevonden kan worden. Het MER dient te allen tijde zelfstandig leesbaar te blijven.

Bij de uitwerking van de verschillende onderdelen van het MER dient bij voorkeur te worden verwezen naar de door het bevoegde gezag daarvoor gegeven richtlijnen. Zo nodig moet worden gemotiveerd waarom aan bepaalde

richtlijnen niet tegemoet is gekomen.

Van alle gehanteerde begrippen die specifiek zijn voor de onderhavige activiteit moeten eenduidige definities en/of omschrijvingen worden gegeven. Aandacht moet worden besteed aan (het onderscheid tussen) best beschikbare en best uitvoerbare technieken.

3.10 SAMENVATTING

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven"*.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Het verdient daarom bijzondere aandacht. In de samenvatting moet kort en overzichtelijk de kern van de belangrijkste onderdelen van het MER worden weergegeven. Omdat het vaak om een grote hoeveelheid informatie gaat, is de presentatie van de gegevens van groot belang. Waar mogelijk, en in ieder geval bij de vergelijking van de diverse alternatieven, kan gebruik worden gemaakt van tabellen, figuren, kaarten of eventueel een effecten-matrix. Hierbij dient er voor gewaakt te worden te veel informatie in een figuur of tabel weer te geven.

De samenvatting dient aan zowel besluitvormers als aan een zo breed mogelijk publiek voldoende inzicht te geven voor de beoordeling van het MER en de daarin beschreven milieugevolgen.

bijlage 1

BRIEF D.D. 25 NOVEMBER 1993 WAARIN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU-EFFECTRAP-
PORTAGE IN DE GELEGENHEID WORDT GESTELD OM ADVIES UIT TE BRENGEN

Provincie Noord-Brabant

Provinciehuis
Brabantlaan 1
Correspondentie-adres:
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefax: 073 - 12 35 85

Dienst Ruimtelijke ordening, Natuur en landschap en Volkshuisvesting

Telefoon 073 - 81 28 12

Ons kenmerk: 113569/114914

Uw kenmerk : --

Afdeling : ROB

Doorkiesnr.: 812408 (H. van der Flier)

Bijlagen : 2 (6-voud)

Datum : 25 november 1993

Onderwerp : Startnotitie m.e.r.

uitwerkingsplan 4e spaarbekken

Commissie voor de Milieu-effect-
rapportage

Postbus 2345

3500 GH UTRECHT

Geachte commissie,

Wij zijn gestart met een milieu-effectrapportage voor een 4e spaar-
bekken buiten de grenzen van het nationaal park De Biesbosch. Deze
procedure is gekoppeld aan het uitwerkingsplan van het streekplan dat
ten behoeve van dit spaarbekken wordt opgesteld. Ons college treedt
in deze procedure op als initiatiefnemer en als bevoegd gezag: eerst
stellen wij het uitwerkingsplan op en vervolgens stellen wij het
vast.

Ten behoeve van het vaststellen van de richtlijnen voor het milieu-
effectrapport ligt de startnotitie van 3 december 1993 tot en met
3 januari 1994 ter inzage. De termijn voor het indienen van schrifte-
lijke reacties loopt eveneens tot 3 januari 1994.

Op basis van artikel 7.14 lid 1 van de Wet milieubeheer, verzoeken
wij u om ons voor 3 februari 1994 advies uit te brengen over de
richtlijnen en de alternatieven die in beschouwing genomen kunnen
worden. Na ontvangst van het advies van de wettelijke adviseurs en
van uw commissie, zullen wij de richtlijnen - waarin is aangegeven
waaraan het milieu-effectrapport moet voldoen - vaststellen.

Voor uw informatie is de tekst van de advertentie toegevoegd, die in
de Nederlandse Staatscourant en in het regionale dagblad (De Stem)
wordt gepubliceerd op 1 december 1993.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

voorzitter,

griffier,

OPENBARE BEKENDMAKING VAN DE START VAN DE M.E.R.-PROCEDURE IN DE STAATSCOURANT NR. 231 D.D. 1 DECEMBER 1993

Noord-Brabant

Openbare bekendmaking in het kader van de Wet Milieubeheer

Inspraak startnotitie vierde spaarbekken

Aanleiding

Op dit moment is het strikt formeel gezien voor het waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch mogelijk om een 4e spaarbekken aan te leggen bij de 'Zuiderklip', een locatie die onder meer bestaat uit de polders Moordplaat, Lepelaar en Turfzakken. Het bestemmingsplan 'De Biesbosch' van de gemeente Made en Drimmelen, vastgesteld op 6 juli 1972, biedt die mogelijkheid. Volgens het beheers- en inrichtingsplan voor het nationaal park De Biesbosch i.o. - dat in 1992 is vastgesteld - vormt aanleg van het 4e spaarbekken een belemmering voor de realisering van de doelstellingen van het nationaal park. Er is dus sprake van een spanningsveld m.b.t. de toekomstige functie van de huidige reservering 'Zuiderklip': spaarbekken of natuurgebied. Het college van Gedeputeerde Staten heeft besloten om een actieve rol te vervullen bij het zoeken naar een alternatieve locatie voor het 4e spaarbekken buiten De Biesbosch.

Doel van de voorgenomen activiteit: plaats van de m.e.r.

Doel is om een locatie voor het 4e spaarbekken buiten de grenzen van het nationaal park te vinden. Deze dient de mogelijkheid te bieden voor de aanleg van een spaarbekken dat gelijkwaardig is aan de huidige bekken op Zuiderklip. Het MER vormt een onderdeel van de totale afweging, waarbij ook andere aspecten een rol spelen. Als het niet mogelijk blijkt aan deze randvoorwaarden te voldoen, blijft de huidige locatie gehandhaafd.

M.e.r.-plichtig besluit

In het streekplan staat enerzijds dat de ruimtelijke reservering van het 4e spaarbekken in het natuurkerngebied van de Biesbosch wordt gehandhaafd; anderzijds wordt vermeld dat de provincie het zoeken naar alternatieve locaties positief zal benaderen. Het college van Gedeputeerde Staten heeft besloten gebruik te maken van de mogelijkheid om het streekplan op dit punt uit te werken. Gezien aard en omvang is hier sprake van m.e.r.-plicht. Voor het uitwerkingsplan is het college

van Gedeputeerde Staten zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag.

Doel van de milieu-effectrapportage ten behoeve van het uitwerkingsplan

Doel van een milieu-effectrapportage is om besluitvorming op een systematische en zorgvuldige wijze te voorzien van zo objectief mogelijke informatie over de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit. Het is niet mogelijk om tegen bepaalde voorgestelde ontwikkelingen in het kader van de MER bezwaar te maken. Dat kan te zijner tijd gebeuren bij de procedures waar het MER voor wordt opgesteld: het uitwerkingsplan voor het streekplan ten behoeve van het 4e spaarbekken en het aanwijzen van de ontgrondingslocatie.

Terinzagelegging

De startnotitie ligt vanaf 3 december 1993 gedurende één maand tijdens kantooruren ter inzage op de daarvoor gebruikelijke plaatsen in het:

1. provinciehuis van Noord-Brabant, Brabantlaan 1, 's-Hertogenbosch;
2. kasteel-raadhuis Dussen, Binnen 1, Dussen;
3. gemeentehuis Hooge en Lage Zwaluwe, Raadhuisstraat 5, Hooge Zwaluwe;
4. gemeentehuis Made en Drimmelen, Park 1, Made.

Degenen die niet in staat zijn om de startnotitie in te zien, kunnen deze toegestuurd krijgen. Voor informatie over de inhoud kunt u zich wenden tot de provincie Noord-Brabant, (013) 461 4400 of 154660.

Reacties

Ingevolge artikel 7.14, lid 3 van de Wet milieubeheer stelt het college van Gedeputeerde Staten een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport, inclusief de in beschouwing te nemen alternatieven. Opmerkingen kunnen schriftelijk worden ingediend tot 3 januari 1994. Deze reacties kunt u richten aan: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, Postbus 90151, 5200 MC, 's-Hertogenbosch onder vermelding van het MER 4e spaarbekken, nr. 113.569, 's-Hertogenbosch, november 1993.

bijlage 3

LIJST VAN INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN

nr.	datum brief	naam instantie	plaats in- stantie	datum ontvangst
1	..	Waterschap Hoogheemraad- schap Alm en Biesbosch	Woudrichem	16-12-'93
2	27-12-'93	Vereniging Behoud Bies- bosch	Made	29-12-'93
3	27-12-'93	Overlegorgaan Nationaal Park i.o. De Biesbosch	Tilburg	30-12-'93
4	28-12-'93	Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie	Tilburg	29-12-'93
5	30-12-'93	Landbouwschap, Gewestelij- ke Raad voor Noord-Brabant	Tilburg	30-12-'93
6	27-12-'93	Ir.W.A. Groenenberg, mede ondertekend door 26 bewo- ners en betrokkenen	Werkendam	31-12-'93
7	30-12-'93	Advies en Management Bu- reau voor Delfstoffen bv	Nijmegen	31-12-'93
8	30-12-'93	Provinciale Commissie voor Water en Milieu	's-Herto- genbosch	04-01-'94
9	30-12-'93	N.C.B, afdeling Made	Drimmelen	04-01-'94
10	05-01-'94	Landbouwmaatschappij ZMO, afdeling Biesbosch/Werken- dam	Hank	07-01-'94
11	07-01-'94	gemeente Made en Drimmelen	Made	07-01-'94
12	11-01-'94	gemeente Dussen	Dussen	11-01-'94